

Evlenme Akdi

rükunler/unsurlar

şartları

irâde beyanı (icap-kabul/sîga)

taraflar (veli-vekil)

akdin mevzuu (makudun aleyh)

1. İnikad şartları
2. Sıhhat şartları
3. Nefaz şartları
4. Lüzum şartları

bu üç unsurdan birinin eksik olması halinde nikah, **YOKLUK** hükmüne tabidir. yani nikah akdi, hiç kurulmamış gibi kabul edilir.

nikah akdinin konusu, **mülk-ü müt'a"dır**. buna göre nikah akdi, karı veya kocanın yekdiğerini mülk olarak satın alması (**mülk-ü rakabe**) üzerine in'ikad etmez. bu akit tarafların birbirinden -karıkoca hakları içinde-faydalanmalarını temin eder.

Evlenme Akdi: Şartları

in'ikâd (kuruluş) şartları

sihhat şartları

nefâz şartları

lüzum şartları

Nikâhın unsurlarıyla alakalı şartlara denir. Bu şartlardan birinin eksik olması halinde nikâh batıldır. hiç bir sonuç ifade etmez.

BATIL

I. şahitler ve ilan olacak

II. rıza ve ihtiyar (ikrah olmayacak)

III. muvakkat mahremle evlilik olmayacak

FASİD

inikad ve sihhat şartlarını taşıdığı için hukuken varlık kazanan bir nikah, bazen bazı eksiklikler taşıdığı için yürürlüğe girmeyebilir. işte akdin yürürlüğe girmesi için gerekli şartlara nefâz şart denir. bu şartları taşımayan akit onaya kadar **mevkuf** (askıda hükümsüzlük) olarak adlandırılır. Onay olmaması halinde hiçbir sonuç doğurmaz. Batıldır.

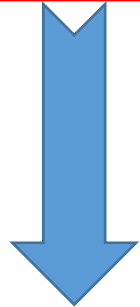
1. yakın veli varken uzak velinin evlendirmesi
2. fuzulînin akdi
3. dul kadının rızasını almadan velisinin evlendirmesi

FASİD

bulunmadığı takdirde evliliğin feshini gerektiren şartlara lüzun/bağlayıcılık şartı denmektedir. evlilik sözleşmesi normalde lazım bir akittir yani tek taraflı bozulmaz. fakat bazı durumlarda evlilik taraflar veya velileri tarafından fesih edilebilir.

- a. bâliğa bir kadının **dengi** olmayan bir erkekle evlenmesi halinde velisinin fesih hakkı vardır.
- b. erkek kadının dengi olur ancak mehir **emsal mehrin** altında olursa velinin fesih hakkı vardır.
- c. kadının nikaha müteakip kocasında daha önce bilmediği evliliğin yürütmesine engel bir kusur [mecbub-hasiyy-innîn-cünun-vitiligo-cüzzam] bulması ve razı olmaması halinde kadın evliliği fesih edebilir.

FASİD

bütün iki taraflı akitlerde **karşılıklı rıza** esastır. islam hukukunda evliliğe ait irade beyanında şifahilik esas alınmış ve **sözün şekli** üzerinde ehemmiyetle durulmuştur. fıkıh kitaplarında şifahi irade beyanı için **icab ve kabul** kelimeleri kullanılmıştır. icab: taraflardan birinin diğerinden önce, akde razı olduğunu bildirmek için söylediği sözdür. kabul: yapılan icabı kabul ettiğini ifade için karşı tarafın söylediği sözdür. tariften de anlaşılacağı üzere icap muayyen bir tarafa, kabul de diğer tarafa ait olmayıp, erkek veya kadının yaptığı ilk irade beyanı icab, ona cevap olan ikincisi ise kabuldür.

bunların vasıf ve şartlarına gelince:

1. icap ve kabulün birbirine uyum/mutabakat araz etmesi,
2. aynı yer ve zamanda cereyan etmesi,
3. taraflarca işitilip anlaşılması,
4. icap ve kabul arasında icabı/teklifi iptal eden bir durumun meydana gelmemesi (mucibin vazgeçmesi-taraflardan birinin delirmesi) gerekir.
5. icap ve kabulün hangi lafızlarla yapılacağı tartışmalıdır [**arapça olarak tezevvüc ve nikah vb. kelimeleri**]
6. **tarafların evlenmeye razı olduklarını anlatan kelimenin kipi ve zamanı (sıga) tartışmalıdır:** [evlendim" "evlenirim, evleneceğim" kabul ediyorum" "evet"]
7. şüphe yok ki fokahanın nikah akdinde kullanılmak üzere tesbit ve kabul ettikleri sözler zamanlarının örf ve adetlerine müsteniddir; muayyen bir nassdan çıkarılmış değildir. bu sebeple her yerde ve zamanda halkın evlenme akdi için kullandıkları her dil ve kipteki ifadenin kabulü islam hukukunun ruhuna daha uygun düşmektedir.
8. icap ve kabulün şifahî olması esas olmakla beraber taraflardan birinin uzakta bulunması bunu imkansız hale getirebilir. bu takdirde açık, imzalı veya mühürlü yazı, şifahi ifade yerine geçmektedir.
9. **dilsizlerin işaretlerinin yazı yerine geçeceği** ittifakla kabul edilmiştir. mecelle madde 70 "**dilsizin işaret-i ma'hûdesi, lisan ile beyan gibidir.**"
10. diğer alış verişlerin çoğunda alıcın bedeli verip satıcının da malı teslim etmesi şeklindeki sözsüz akitler (teâtî veya muatat akdi) caiz olduğu halde evlilik akdinde **söz, yazı veya işaret dışında bir irade beyanı şekli kabul edilmemiştir.**

taraflar (âkidân)

evlenme ehliyetine sahip kişiler

veliler

vekiller

taraflardaki inikad şartları şunlardır.

- tarafların evlenme ehliyetine veli/vasi/velilerin ise evlendirme ehliyetine sahip olması
- tarafların ebedî mahrem olmaması
- müslüman kadının g. müslim erkekle evlenmemesi

Evlenebilme ehliyetine sahip ve evlenmelerinde herhangi bir engel bulunmayan herkes evlilikte taraf olabilir. evlenme ehliyeti başkasının izin ve onayına ihtiyaç olmadan evlenebilme ehliyeti demektir. **Buna göre akıl ve ruh sağlığına sahip buluğa eren herkes bu ehliyete sahiptir.**

-âkıl ve bâliğ bütün erkekler (12 yaş ve üstü)

-dul kadınlar

-akıle ve bâliğa kadınlar (9 yaş ve üstü) [Hanefiler]

- **Küçükler**
- **Bunaklar (matuh)**
- **Akıl hastaları [heyet raporu ve hâkim izni]**
- **Bâliğa kadınlar [cumhur]**

pozitif hukukun aksine islam hukuku evlenmede vekâlet kurumunu kabul etmiştir. vekâlet, bizzat nikâh akdi yapabilme ehliyetine sahip kimselerin bu yetkilerini bir vekil vasıtasıyla kullanabilmeleridir. bunu hem erkek hem de kadın yapabildiği gibi her ikisi de aynı kişiye vekâlet verebilir. vekilin akdettiği bu sözleşme, tıpkı taraflar yapmış gibi bağlayıcı olup hüküm doğurur. islami çevrelerde evlilik mevzuu haya ve edeb sahası içinde mütalaa edilmiş ve gençlerin, büyükler yanında evlilikten söz etmeleri ayıp telakki edilegelmiştir. işte bu içtimai ve ahlaki durumun, evlenme akdinin icrasında temsilin kabul edilmesine sebep olduğu düşünülebilir.

fuzulînin akdi (yetkisiz temsil)

veli ve vekil olmayan bir kimsenin (fuzulî) taraflardan birini teşkil ederek yaptığı evlenme akdi, alakalı tarafın kabulü ile sıhhat kazanır ve muteber olur. imam şafii bu noktada da muhalif kalmış, fuzulînin yapacağı akdin bir hükmü olmadığını ileri sürmüştür.

muteberlik bakımından evliliğin neveleri

Sahih evlilik

zikri geçen in'ikad ve sıhhat şartlarını taşıyan evlilik sahihtir. mevkuf nikah ilgili tarafın kabulü ile, gayr-i lazım nikah ise fesih hakkının kullanılmamasıyla sıhhat kazanır. ve bu tür nikaha sahih nikah denir.

neticeleri

a- kocanın kansına karşı borç ve vazifeleri:

1. mehir.
2. nafaka.
3. birden fazla evlilik ise adalet.
4. iyi geçinmek ve iyi davranmak.

b- kannın kocasına karşı borç ve vazifeleri:

1. şart koştuğu mehri almış olmak şartıyla, koca evine gitmek ve kocasına tabi olmak.
2. kocasının izni olmadan evden ayrılmamak.
3. kocasının isteklerini yerine getirmek.

c- hem kan hem de koca için meydana gelen karşılıklı netice ve haklar:

1. doğacak çocukların neseblerinin sübutu.
2. geride kalanın ölene varis olması.
3. evlenmeden doğan nikah manilerinin (hürmet-i müsaberanın) oluşması.

Batıl evlilik

inikad şartları eksik olan nikah akdi batıldır. batıl sayılan evlilik -birleşme olsun olmasın- sahih evliliğe ait aşağıda yer alan hiç bir netice tevlid etmez.

1. mehir.
2. nafaka.
3. doğacak çocukların neseblerinin sübutu
4. ölene varis olması.
5. (hürmet-i müsaberanın)
6. Iddet [birleşmeden sonra ayrılık vâki olmuşsa bu durumda kadın başka bir evlilik için neseb karışmasın diye bir ay bekler, buna **istibra** denir.

sadece -bir nikah şüphesi dolayısıyla- zina haddinin mi tatbik edileceği, yoksa tazir nevinden bir ceza mı verileceği hususu ceza hukukunda tartışılmıştır.

batıl nikah ile evlenenlerin derhal ayrılmaları gereklidir. kendileri ayrılmadığı takdirde hakim cebren ayırır.

Fâsid evlilik

hükümü

a- fasid evlenmelerde eşlerin evliliğe devamlan caiz değildir, derhal ayrılmaları gereklidir, ayrılmadıkları takdirde şikayet üzerine veya haberdar olunca re'sen hakim onları ayırır.

b- birleşme olmamışsa fasid evlilik hiçbir netice ve semere vermez.

c- birleşme vukubulmuş ise:

1. mehr-i misil ile karşılaştırılan mehir (mehr-i müsemma) dan hangisi daha az ise kadın ona hak kazanır.
2. en az altı ay, en fazla bir şemsi yıl içinde doğan çocuğun nesebi babaya sabit olur.
3. hürmet-i musahera
4. iddet
5. iddet içinde nafaka yine fasid nikahın tevlid ettiği neticelerdir.
6. **ancak miras alamaz**

mevkuf evlilik

Bu evlilikte evliliğin sıhhati taraflar veya velinin icazetine bağlıdır. Söz gelimi yakın veli varken uzak velinin bir kızı evlendirmesi halinde tarafların ayrılması gerekir, **fakat ayrılmayıp birleşme vukubulmuş ise fâsid nikahın sonuçlarını doğurur.**

1. mehr-i misil ile kararlaştırılan mehir (mehr-i müsemma) dan hangisi daha az ise kadın ona hak kazanır.
2. en az altı ay, en fazla bir şemsi yıl içinde doğan çocuğun nesebi babaya sabit olur.
3. hürmet-i musahera
4. iddet
5. iddet içinde nafaka yine fasid nikahın tevliid ettiği neticelerdir.
6. **ancak miras alamaz**

gayr-i lazım evlilik

taraflardan birine veya velilerine fesih hakkı veren evlenmelerde, birleşmeden önce fesih hakkı kullanılmış ise nikah hiçbir netice doğurmaz. batıldır. **birleşmeden sonra feshedildiği takdirde fasid nikahın sonuçlarını doğurur.**

1. mehr-i misil ile kararlaştırılan mehir (mehr-i müsemma) dan hangisi daha az ise kadın ona hak kazanır.
2. en az altı ay, en fazla bir şemsi yıl içinde doğan çocuğun nesebi babaya sabit olur.
3. hürmet-i musahera
4. iddet
5. iddet içinde nafaka yine fasid nikahın tevliid ettiği neticelerdir.
6. **ancak miras alamaz**

ancak kadın hamile kalmışsa artık fesih hakkına sahip olanlar bu hakkını kullanamaz. evlilik sahihe dönüşür.